

hvor jeg vilde ønske, at det ærede Medlem vilde gøre sin Sagkundskab gældende, nemlig om der ikke ved den Sagkundskab, som det ærede Medlem er i Besiddelse af, kunde skabes billigere Brød, i alt Fald komme en Kontrol fra Statens Side med saadant billigt Brød. Det er et Felt, hvor vi alle ved, det ærede Medlem sidder inde med en endogsaa betydelig Sagkundskab. Hvis den blev gjort gældende her, kunde det være, at der kunde komme et godt Resultat ud deraf, som kunde faa stor Betydning for Samfundet som Helhed. Jeg kan forsikre det ærede Medlem om, at for saa vidt der fremføres et Forslag i den Henseende, bygget paa det ærede Medlems store Sagkundskab, skal jeg ikke blande mig deri. Men jeg vil paa den anden Side henstille, at det ærede Medlem nøjere undersøger Tingene, før han begynder at kritisere det, som jeg har sagt i mit tidligere Foredrag.

Fraenkel: Jeg vil gerne begynde med at fortsætte den Meningsudveksling, jeg havde forgangen Aften med det ærede Medlem Hr. Pinstrup, og som blev afbrudt af den højtærede Formand, der ikke vilde tilstede flere korte Bemærkninger.

Det ærede Medlem Hr. Pinstrup vilde hævde, at Landbruget havde ganske de samme Vilkaar som Industrien, det havde konkurreret sig frem Skridt for Skridt uden nogen Art af Beskyttelse, og det samme krævede han derfor af Industrien. Deroverfor maa jeg hævde, at det forholder sig ikke saaledes, for Landbruget afsætter sin Produktion for den ganske overvejende Parts Vedkommende i det aabne frie Marked, England, hvor det altsaa er sikker paa ikke, idet det skal over Grænsen, at møde nogen Hindring, som er en Beskyttelse for det tilsvarende Erhverv inde i Landet. Ganske anderledes ligger Forholdet for Industrien. Før Industrien overhovedet kan komme ind i et fremmed Land, maa den over en høj Toldmur, og hertil kommer noget andet, som er meget væsentligt, nemlig at vi paa Landbrugets Omraade staar med det store Forspring i Erhvervets Udvikling, medens det for de allerfleste Industriers Vedkommende er de andre Industrilande, der har det store Forspring paa det tekniske Omraade. Og det siger jo grumme meget. Det ærede Medlem Hr. Pinstrup hævdede, at vi maa konkurrere i England med Lande, som er langt frugtbarere og givtigere end vort eget Land, Lande, hvor man slet ikke behøver at anvende de kostbare Gødningsmidler og saa meget andet, som vi maa anvende. Ja, det er rigtigt, men dertil er jo

for det første at bemærke, at de Lande ligger adskilligt længere fra Hovedmarkedet, England, end Danmark, og det er jo ikke utænkeligt, at Fragten saa sluger Fordelen ved den maaske frugtbarere Jord. Men dertil kommer saa, at disse Lande arbejder paa en ganske anden Maade, fordi de arbejder med en ganske anden Landbrugsbefolkning end vi, og netop i dette Forhold et det min Overbevisning, at Hovedfordelen for Danmark i allervæsentligst Grad ligger. Det er jo saadan, at ethvert Erhverv, og da navnlig ethvert industrielt Erhverv, for at kunne løfte sig op til den største og navnlig den kvalitativt bedste Udvikling maa have omkring sig, hvad jeg har kaldt en social Muldaflejring, det vil sige en Arbejdermasse, som fra Barnsben er vant til at se dette Erhverv, til at tumle sig i det, have med dets Raastoffer og med dets Fabrikater paa alle Trin at gøre. Naar det er sket, i nogle Menneskealdre helst, saa først har Erhvervet den sociale Muldaflejring omkring sig, som det kan benytte for at komme op paa de højeste Højder i kvalitativ Retning. Det er jo netop Grunden, hvorfor man ser Industriernes klumpe sig sammen i særlige Distrikter — ellers er Konkurrenter jo ikke saa forlegne for at komme til at sidde Albu ved Albu, men de søger ganske naturligt sammen, fordi der er aflejret en Befolkning, som forstaar sig paa de Ting. Naar de tager en Dreng i Liverpool og smider ham ind i den ene Ende af en Bomuldsballe, og han kryber ud af den anden Ende, saa ved han paa et Haar uden at have gjort sig noget som helst Regnskab derfor, om det er indisk Bomuld eller amerikansk Bomuld, han er krøbet igennem. Ja, det ved han ganske simpelt, fordi de Ting løber han mellem, lige fra han overhovedet kan gaa, og dette har uhyre meget at sige. Det er den allerstørste Fordel, det danske Mejeribrug har fremfor det oversøiske. Og det ærede Medlem maa huske, at jeg har jo levet i disse Forhold, og jeg har ikke gaaet rundt med lukkede Øjne, jeg har nok set, hvad Slags Arbejdere man brugte dér. Og tror det ærede Medlem virkelig, at det er muligt at faa en eller anden italiensk eller spansk Arbejder, der kommer der blot for at tjene nogle Penge i den kortest mulige Tid og saa se at komme hjem igen, til at iagttage alt det i Henseende til Renlighed, Temperatur og saa mange andre Forhold, der skal iagttages i Mejeridriften f. Eks., hvis der virkelig skal leveres et fint Produkt. Endvidere maa det ærede Medlem, naar han sammenligner Industriens og Landbrugets Stilling